

MỘT SUY TƯ

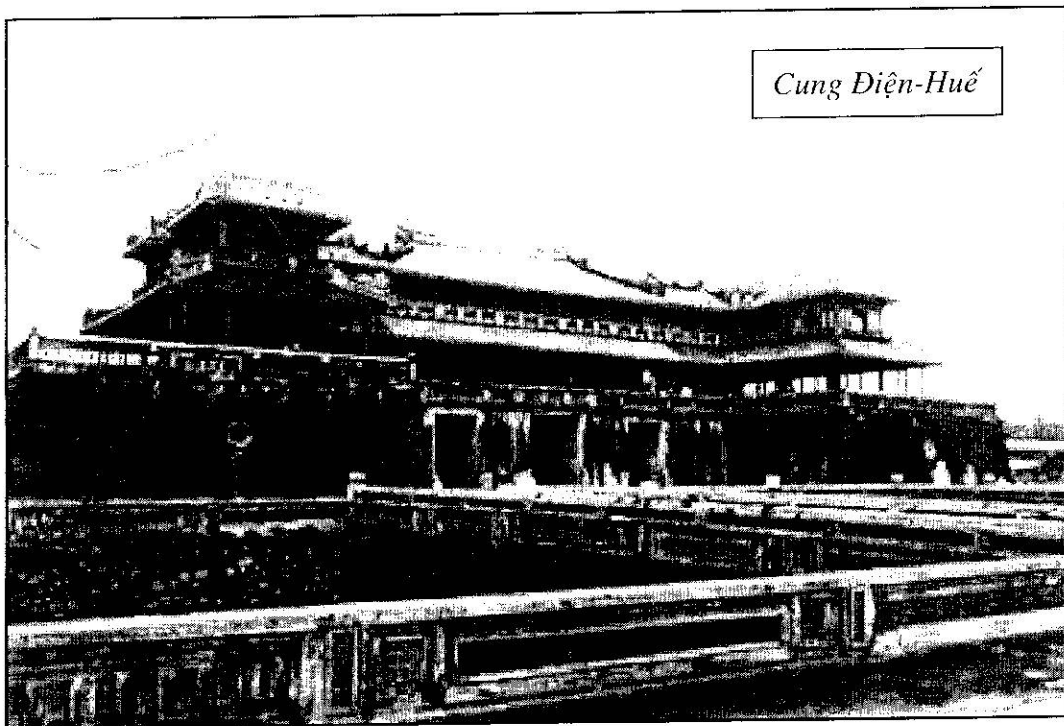
Lỗ Đăng

Thời gian làm việc cho một công ty tư, tôi có dịp đi công tác tại VN cùng với một số thành viên của các nước trên thế giới, kể cả Mỹ, thuộc I.R.F (International Road Federation), có trụ sở ở Washington DC, trong những năm 1997 và 1998. Anh Đồng Sỹ Tụng là một trong 7 Giám đốc của tổ chức quốc tế này.

Một ngày nắng ấm cuối tuần tôi đi thăm cảnh

Cảnh này gợi lại cho tôi một thắc mắc, suy tư mà tôi đã có từ lâu : Nước Việt Nam ta tự hào có trên 4000 năm Văn Hiến, mà tại sao chúng ta không có một công trình Kiến Trúc Văn Hoá độc đáo nào tiêu biểu cho Việt Nam. Người Chăm ít nhất cũng có được Tháp Chàm, người Campuchia hãnh diện với AngkorWat v.v.. , còn chúng ta ? không lẽ là Chùa một cột, hay Lăng tẩm các vua ở cố đô Huế ?

Tôi nhớ lại sau 1975, tôi thường gặp KTS Ngô Viết Thụ (nay đã quá cố) và một lần tôi có hỏi ý kiến anh ấy về vấn đề trên. Anh Thụ trả lời rằng người Việt Nam ta chú trọng về mặt bố cục (composition) nhiều hơn. Ví dụ thành phố Huế có một bố cục đặc sắc : có sông Hương, có

Cung Điện-Huế

cũ, ghé qua cầu Hà Ra và sẵn đó đến viếng Tháp CHÀM ở đầu cầu phía bắc. Một toán thợ đang làm công tác trùng tu tháp này và họ đã dùng những vật liệu mới, khác cả chất liệu lẫn màu sắc, để đắp vào những chỗ hư hỏng. Thành quả như là chiếc áo vá.

núi Ngự Bình làm bình phong v.v..và những thành phố khác có thành quách của miền Bắc cũng vậy. Anh Thụ đi vào chi tiết của Kinh Dịch mà tôi không theo kịp.

Tôi nhớ lại Nhạc sĩ Phạm Duy, vô tình cũng có trả lời câu hỏi. Trong quyển Hồi Ký của ông ta, Nhạc sĩ cho rằng sở dĩ nước ta không có những

công trình kiến trúc vĩ đại là vì các vua chúa ngày trước của chúng ta thương dân, không muốn cho dân khổ.

(Được biết trước đây những người chôn các vua chúa đều bị giết để bảo toàn nơi chôn xác vua và châu báu)

Có một tác giả(1) cho rằng người "Việt Nam không thông minh hơn ai, có sáng dạ thực nhưng là sáng dạ để bắt chước chứ không phải để phát minh", "không biết sáng tạo", "không có óc tổ chức". Có lẽ vì vậy mà Việt Nam vào thời đó không có kiến trúc sáng tạo tiêu biểu cho dân tộc chăng ?

Một ý kiến khác nêu lý do cho rằng trong khoảng thời gian dài 4000 năm đó chúng ta đã bị lệ thuộc Trung Hoa hết 1000 năm, với nội chiến liên tục, với cuộc nam tiến, lúc nào đất nước cũng có biến động. Nghệ thuật chỉ được phát triển trong thời kỳ thanh bình thịnh trị.

Theo dòng tư tưởng tôi lại tự hỏi : nước VN ta bị Trung Hoa đô hộ một ngàn năm tại sao ta không bị họ đồng hóa, mặc dầu có bị ảnh hưởng, bị lệ thuộc về phong tục tập quán, ngôn ngữ và văn hoá. Chúng ta có sức mạnh nào ?

Tác giả nói trên đã cho là vì biên giới giữa nước VN ta và Tàu hiểm trở, đi lại khó khăn. Một ý kiến khác cho là vì Trung Hoa lúc bấy giờ chỉ muốn có chư hầu triều cống chứ không cần thôn tính và đồng hóa các nước chư hầu.

Một ý kiến khác cho rằng làng mạc VN ta với lũy tre xanh bao bọc chung quanh là sức mạnh, là nhân của tế bào đất nước tổ quốc VN. Chúng ta chẳng đã có câu : "phép Vua thua lệ làng" đó sao. Đã qua nhiều thử thách, đơn vị làng của chúng ta không bao giờ bị phá hủy. Do đó chúng ta vẫn sống còn một cách vững mạnh.

Mãi suy nghĩ tôi suýt trễ chuyến xe ra về. Cảnh nắng chiều vàng óng ánh trên biển xanh gợn sóng bạc tấp bãi cát trắng vàng đã thức tỉnh tôi. Nơi đây còn phảng phất màu trời kỷ niệm của một thời sôi động huy hoàng. Cảnh

vật còn đó, nhưng tìm đâu bóng cố nhân. Nỗi buồn thật rã rời khi cảm thấy lạc lõng giữa dòng người xa lạ. Dầu sao Nhatrang vẫn còn chút gì có thể lưu giữ chúng ta hơn các thành phố khác, kể cả "Hà Nội 36 phố phường" của Thạch Lam. Cho đến nay mỗi ưu tư vẫn còn đó. Xin mượn lá thư AHCC để làm nhíp cầu trao đổi.

(1) Nguyễn Gia Kiểng với quyển "Tổ Quốc Ăn Năn" ■

Tháp Bà-Nha Trang